

SPOREN

Veteranen na hun missie

OLOF VAN JOOLEN &

NIELS ROELEN

'VOLT

Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2023 Olof van Joolen & Niels Roelen
Voor overname kunt u zich wenden tot Uitgeverij Volt.

Omslag © Buro Blikgoed
Omslagbeeld © Hille Hillinga, Media Centrum Defensie (MCD)
Foto auteurs Geert Snoeijer
Binnenwerk Zeno Carpentier Alting

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het Fonds
Bijzondere Journalistieke Projecten (www.fondsbjp.nl)

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

ISBN 978 90 214 8064 0 / NUR 686, 320
www.uitgeverijvolt.nl

INHOUD

Olof van Joolen	7
Tine Molendijk	13
Ad van de Kreeke	21
Alwin van den Boogaard	30
Amy van Son	43
Arnold Jansen op de Haar	52
Bartjan Baten	60
Dennis van der Kraats	69
Dick Vonk	81
Douwe Schoonderwaldt	92
Felix Jans	103
Gerard van der Lee	111
Gerry Kremer	122
Hans van Griensven	133
Harrie Vorsteveld	147
Jan van der Deijl	155
Jan van Zijl	165
Maarten van Rossum	174
Onno Eichelsheim	182
Patrick Boomstra	191
Patrick Coopmans	201
Paul Moerman	213

Rianne Volkering	219
Rinus Dankers	230
Rob Krekelberg	238
Roël Boezen	249
Dafna Dempsey & Jeroen van Bruchem	259
Niels Roelen	269

OLOF VAN JOOLEN

De sporen van de missie

Wie is de veteraan? Als je online wat rondzoekt of het links en rechts in je omgeving vraagt, krijg je al snel een beeld. Een veteraan, dat is een heel oude man die zijn leven in de waagschaal stelde tijdens de Tweede Wereldoorlog. De laatsten van zijn generatie danken we jaarlijks rond 4 en 5 mei of als we in september Operatie Market Garden herdenken: ceremonies die de oud-strijders steeds meer kromgetrokken en moeilijker lopend bezoeken. *Thank you for your service!*

En anders is een veteraan een Nederlandse militair die naar Srebrenica ging, of naar Uruzgan, om deel te nemen aan een helemaal of gedeeltelijk mislukte missie. Goedbedoeld, maar met een opdracht waarvan de Haagse politiek naïef veronderstelde dat het haalbaar zou zijn. Ten onrechte denkend dat de maatschappij waarvan onze mannen en vrouwen een paar maanden deel uitmaken net zo maakbaar is als onze overgereguleerde postzegel aan de Noordzee. De man of vrouw die de klus moest klaren is zwaar gefrustreerd teruggekomen en zit thuis in een donker hoekje met mentale problemen. Lege flessen staan en liggen om hem heen, en met een beetje pech slaat hij regelmatig zijn vrouw. Bij

Defensie kijkt niemand meer naar hem om.

Zijn dit clichés? Natuurlijk. En zoals voor de meeste clichés geldt, zijn ze niet per definitie onwaar. Maar na negen jaar als defensieverslaggever voor eerst het *Algemeen Dagblad* (2006-2008) en recenter *De Telegraaf* (2016-2022) is mij duidelijk geworden dat het werkelijke beeld veel diverser is.

Ik heb de afgelopen jaren oud-strijders ontmoet in alle soorten en maten. Zo was er de inderdaad zwaar beschadigde Libanon-veteraan die een interviewafspraken bij hem thuis ten tijde van het oplaaien van het conflict in het Midden-Oosten op het laatste moment wilde afzeggen. Toen ik duidelijk maakte hem echt heel hard nodig te hebben voor mijn stuk, mocht ik een dag later alsnog komen en zag ik waarom hij onder de afspraak uit had willen komen. Geen stoel in zijn huis had nog poten. We moesten op de kale vloer zitten en hadden een aangrijpend gesprek. Of neem de Indiëganger die me belde om te zeggen dat hij zo in de war was na een auto-ongeluk. Alles kwam ineens terug, en nu wilde hij er een eind aan maken. Een telefoontje naar het Veteraneninstituut zorgde er gelukkig voor dat er hulp naar de man toe werd gestuurd en hij die onomkeerbare stap niet zette.

Maar er waren ook heel andere verhalen. Zoals dat van Nederlands meest ervaren F-16-vlieger Joost 'Niki' Luijsterburg, die me vertelde dat zijn missies boven Kosovo en Afghanistan tot de meest intense en professioneel meest bevredigende momenten van zijn lange loopbaan behoren. Hoe hij er met collega's voor had ge-

zorgd dat Servische artillerie gericht op een vluchtelingenkamp tot zwijgen werd gebracht.

Hetzelfde gold voor de operators van elite-eenheid MARSOF van het Korps Mariniers die in Somalische wateren op piratenjacht gingen. Of generaal Nico Geerts, wiens commandantschap in Uruzgan een geslaagd toelatingsexamen vormde voor de top van de krijgsmacht. Als je daar kunt functioneren, kun je het overal. Oorlog als de definitieve bevestiging van persoonlijk en professioneel kunnen. Het kan heel goed, vertelde ook Ridder Militaire Willems-Orde Gijs Tuinman me toen we spraken over de acties van 'zijn' commando's diep in Zuid-Afghanistan.

Die verhalen fascineerden me. Natuurlijk door de kinetische component. Ook al zeggen de vertellers er honderd keer bij dat oorlog gruwelijk is en schuwen ze niet om dat met heftige details te onderbouwen, ik ben zoals velen geboeid door verhalen van het slagveld. Over het beschikken over leven en dood en het zelf balanceren op het dunne randje tussen die twee. Dat zegt gelukkig niet alleen wat over mij; het is een universele fascinatie. Waarom anders speelden we vroeger als kinderen oorlogje, keek mijn generatie als tiener naar *Tour of Duty* en hebben zovelen thuis een plank vol boeken over de Tweede Wereldoorlog? Vechten of vluchten zit diep in ons DNA verankerd. De verhalen van de mensen die de ultieme gevechten leverden, kunnen we daardoor net zo moeilijk weerstaan als een stuk appeltaart met slagroom of een bakje chips. We moeten dit gewoon tot ons nemen.

Een van de veteranen die ik eind 2007 ontmoette

was kapitein Niels Roelen. Tijdens onze kennismaking was Niels nog maar een paar dagen terug uit Afghanistan en moest hij duidelijk nog wennen aan Nederland. Niet alleen aan supermarkten met tien soorten vla en een veelvoud daarvan aan ontbijtproducten, maar ook aan hoe je je hier gedraagt. Niels vertelde me nog een beetje geschrokken dat hij bij de school van zijn dochtertje een kindje van zijn fiets had afgeplukt. Het jochie had gereden waar je niet mag fietsen en Niels had hem daarvoor al een paar dagen achter elkaar gewaarschuwd. Toen hij niet luisterde had papa Roelen, of misschien eerder kapitein Roelen, ingegrepen. Het eerste schot is een waarschuwingsschot, het tweede gericht. Zo ging dat op missie. Niels stond nogal ‘aan’, zou hij later concluderen. Ook wanneer het niet meer nodig was.

We hielden contact – ik mocht hem wel, die eigenwijze officier. Niels maakte carrière, werd snel majoor en schreef en passant drie mooie boeken. Onze wegen kruisten elkaar weer toen ik in 2016 bij *De Telegraaf* weer over Defensie ging schrijven. Het leven na Uruzgan bleek voor Niels onverwachte wendingen in petto te hebben gehad. Defensie had hem als welbespraakte en intelligente veteraan graag als uithangbord gebruikt. Dat enthousiasme bekoelde toen Niels zijn op uitzendingervaring gebaseerde kritische meningen begon te ventileren, zowel op radio en tv als op opiniepagina's van gerespecteerde dagbladen. Ja, hij had wel gelijk, maar zo kritisch naar onszelf kijken, dat was ook weer niet de bedoeling. Zeker niet als het de minister kon raken. Publieke zelfreflectie zou bij Defensie pas een decennium

later geaccepteerd worden. Het kostte Niels zijn baan.

Van beroepsmilitair werd hij schrijver en journalist. Ineens zaten we in hetzelfde team. Van bron werd hij ook meer en meer vriend. Kan dat, vroeg ik me af, is dat journalistiek wel te verantwoorden? Om uiteindelijk tot de conclusie te komen dat het gewoon gebeurde en dat ik hem dan helemaal niet meer als bron moest gebruiken. Wat me fascineerde aan Niels en andere veteranen met wie ik een band opbouwde was de invloed die de missie op hun verdere leven had. Hoelang was zo'n uitzending helemaal? Vier tot zes maanden. Maar na die zestien weken zag de wereld er voor menig militair heel anders uit. De ervaringen van daar zorgden ervoor dat veteranen hier heel andere keuzes maakten. Hun carrière een andere wending gaven, of juist vol gas gingen bij de baas, hun relatie verbraken of aan kinderen begonnen. Alles moest kapot, of wat was opgebouwd moest meer dan ooit worden gekoesterd.

Die bepalende invloed van de uitzending fascineerde me, eigenlijk veel meer dan de verhalen over de missie zelf. Dat zijn bij militairen vaak in droog jargon opgelepelde verslagen over hoeveel voertuigen wanneer waar stonden, vanaf welke positie vuur werd uitgebracht en hoe er veilig kon worden teruggevallen op de uitvalspositie. Na vier maanden doet de eenheid een *handover-takeover* en dat was het. Ik ben hier kort door de bocht, maar wie is opgeleid in het zo feitelijk mogelijk rapporteren, vertelt ook zo. Veel boeken die afgelopen jaren van veteranen zijn verschenen hebben de operationele onderdelen van de missie als ruggengraat. Ook interes-

sant en waardevol, maar de vraag hoe het met de mensen zélf verderging wordt zelden beantwoord. Terwijl juist dat mij meer en meer begon bezig te houden.

Door de jaren heen hoorde ik juist dáárover van verschillende veteranen fascinerende verhalen. Niet alleen van Niels, maar ook van verkenners Dennis van der Kraats en voormalig infanterist Bartjan Baten. Ze vertelden me hun verhalen ontnuchterend eerlijk, vrij van de heroïek die de meer kinetische verslagen bedoeld of onbedoeld oproepen. Hun persoonlijke geschiedenissen zijn heftig, soms voelt het ongemakkelijk erover in vertrouwen te worden genomen, maar voor mij zijn het onder de streep vooral indrukwekkende bewijzen van menselijke veerkracht.

Verhalen die het verdienen om te worden vastgelegd en die een inspiratie kunnen zijn voor iedereen die nooit een oorlog heeft ervaren, maar wel op een manier tegenslag heeft gehad in het leven. En wie heeft dat niet? Na drie boeken over recente krijgsgeschiedenis – *Liggen blijven!*, *Missie F-16* en *Schaduwoorlog Uruzgan*, alle geschreven met mijn *Telegraaf*-collega Silvan Schoonhoven – wilde ik de stap maken naar het puur persoonlijke. De verhalen vertellen over die jaren, soms al decennia na de uitzendingen.

Toen ik het Niels vertelde, reageerde hij direct: ‘Dat boek moet je dan wel met mij maken.’ Het was de reactie waar ik al op hoopte, want de combinatie van een journalist en een schrijvende veteraan zou moeten zorgen voor een brede en hopelijke unieke kijk op het onderwerp. We gingen aan de slag.